

۱۹۲۶

ایکینجی جلد

تورکیات مجموعہ سی

استانبول دارالفنون تورکیات استیتوسی طرفندہ نشر ابیدلیر

مدیر:

کرم سبلی زاده محمد فؤاد

استانبول دارالفنون شده «تورک ادبیاتی تاریخی» مدرسی



استانبول - دولت مطبعہ سی

۱۹۲۸

تورک روایتلىرىنىڭ «بوزقورۇ»

باشقىرىستانلىق ئىبراھىم قارى (ف. سەيپىيە)

توركىيات ئىنستىتۇتىنىڭ ئاسىستانلىرىدىن

ئاسكى رومالىيلاردا ۋە غەربلەردە قورۇك افسانەسى بىر مۇقەددىمەسى [۱] رىغما، ئونك، تورك مىلى كۈلتى اولدىنقى مەلۇمىدۇر. قورۇك «ھىونىغ - نو، توكىو، اوغوز، اويغور» داستانلىرىدىن باشلاپ، تا موغول ئىمپېرىيەسى ۋە افسانەلىرىنىڭ قانداق تەسىرىگە ئۇچرىدى، استاد كوپرىلى زادە فۇاد بك طرفىدىن تەتقىق ۋە تەھلىل ايدىلىشىدۇر [تورك ادبىياتى تارىخى]، بىرىنچى كىتاب، ۶۲ ۋە مۇتەئەققىب سىھىفەلەر، «توركىيا تارىخى» بىرىنچى كىتاب، ص ۵۲ - ۶۱. استاد بۇ تەتقىقاتىدا ياللىق تارىخى ۋە ئىقتىسادىي تەتقىقاتى ياللىق ادبىيات تارىخى نۇقتەسىدىن باقمىشىدۇر؛ «اليۇم اسلام اولان توركلارك خلق ادبىياتىدا بىلە ئاسكى بىر مىلى داستانك مۇشۇرك ايزلىرىنى تەتقىق اولۇنمىقىدۇر» [توركىيا تارىخى، ص ۵۲] دىمىككە بىرەر، قىممەتلىك تەتقىقاتىدا بۇ نۇقتەنى تەنقىر ايتىمكى مۇسۇلەمەنلەردىن خەارج عد ايلەمىشىدۇر.

فى الواقع تورك اقوامى ايجىندە، بىز، مۇشۇرك داستانلىرىدىن قەتئى نەزەر، ئاسكى داستانلىرىك مۇشۇرك ايزلىرىنى كۆپ قەدەر بولمىغۇز. ك جەنۇبى توركلاردا كى مىلى اوغوز داستانلىرىك بىر چوق ئىنقىلاپلىق، تورك قوملىرىدىن قەتئى نەزەر، ك شەرقى ۋە شەمالى توركلارك قوملىرىدا.

[۱] قورۇك حەقىقىدە تەتقىقاتىدا بولۇنغان ئىللىر، رومالىيلار كىل مىلاد ۲۹۶ سەنەسىدە «لوپىنكەل» مەغارەسى جەۋارىدە «رومولوس» ۋە «رومۇس» بىلەن ئاقۇردە ھىكل رەكز ايتىملىرىنى كوزا كەندە تۇتۇقلىرى. ھالەدە، «قورۇك كۈلتى» نىڭ اورتا ئاسىيا قوملىرىنىڭ غەربىدىن كەلدىكى حەقىقىدە جەزئى بىر اشارىدە بولۇنمايۇرلۇر. مۇشۇ شەرق «بەرەزىن» [روس ئۆزكە اولۇزى شەرق شەبەسى مەسەلىرى، جەز ۱۳، ص ۱۴۸] «كلاپروت، ئاشمىدە، ھىاست، دەكىنى» كى مۇشۇ شەرق ۋە مۇشۇ خەلق كىللىرىنى بىر ايتىملىرىدىن سوكرا دىيۇركە: «قورۇك افسانەسىنىڭ اساسى بولايكى قومك (تورك ۋە موغوللار كىللىرى بىلەن ئاشمىدە كەلدى. بۇتون اورتا ئاسىيا قوملىرىدا مۇشۇرك بىر افسانەدۇر». غەربلىك خەلق روایتلىرىدا قورۇك نەكى بىر مۇقەددىمەسى بىلەن بۇرۇر. قەتئى «مىسلىمە الكىتاب» م. طبرى طرفىدىن نەسب وىرىلەن بىر ەبارە جالب دىقتۇر. مىسلىمە «فىصلدايىچى قورۇد» ۋە «سىيا قورۇد» لى. قەسەم ايدىيۇر: «ئەم قال لىھم واللىل الاطعم والذئب الادلم ... فقال واللىل الدامس والذئب الھامس» [لەيدىن طبرى، ۱، ص ۱۹۳۳].

«(فین وموغول اقوامنده) بيله کورسيورز. مثلا، بوکون خالص موغول اولان «اوغور»، «صار توغول»، «خورخوت» قبیله لرینک منشألی حقنده کی روایتلرده «خورخوت» = قورقوت، بولونمەسی [پاتانین، شمال غربی موغولستان مونوغرافیلری، ۱۷، ۲۲، ۲۳، ۶۷۱، ۷۲۶]، «دهده قورقوت» مزده ذکر اولونان «تپه کوز» ماسالینک پک جزئی فرقلرله شمال «سامویه د - اوستیاکار» نده [عینی اثر، ص ۷۰۶] سویله نمەسی، تورک موضوعه لرینک قومشو قوملرده بيله نه قادار انتشار ایتدیکی کوستریور. مع مافیله بوکونه قادار «قورد افسانه سی» عنصرلرینک بوکونکی تورک اقوامی روایتلرنده واضح برصورتده کوزه چارپدیغی وانعکاسینی کوستره جک عنصرلری طوبایان هیچ بر ذات بزجه معلوم دکلدیر. شرقی تورک و موغول قوملرینک آتئوغرافیا سنه بویوک خدمتلیله معروف مستشرق «پاتانین» جلدلرله یازدیغی اثرلرنده، قوردک تورک کوتلی اولدیغنه شهبه ایتهدیکی حالده، بوکونکی تورک اقوامنده بو افسانه بقیه لرینه پک آز تصادف ایتشدیر.

اورتا عصرلرده کی یتالیا ن داستا نلرینه قادار اجرای تأثیر ایدن «بوز قورد افسانه سی» عنصرلری [ویسیلیوسی، «رومان و حکایه لر تاریخندن»، II، ۳۰۷ پترسبورغ، ۱۸۸۸، «آسیلا» حقنده کی بابه باقکیز] تورک قوملرینک کندی خلق ادبیاتنده اوفق براین بر قارق غائب اولشمیدیر؟ «ابوالغازی بهادرخان» کی تورک و موغول عنعنه لرینه صادق برادیب ومؤرخ دهه اسکی داستا نک «بوز قورد افسانه سی» نه عائدمکمل برلوحه سی بزده ویردمیور [۱]. «دهده قورت» ده ائسه «قورد کوتلی» نی خاطر لاتا ن بالکیز برایکی جمله یه تصادف ایدیورز :

[۱] ابوالغازی بهادرخان «قورد» افسانه سی یالکیز «بورتە چنە» اسمیله تخطر ایدیور [رضا نوریک ترجمه سی، ص ۳۸]. واقعا «ابوالغازی بهادر» ک موغوللره عائد روایتلری، «رشیدالدین طیب» روایتلرینک عینی در. بعض ذاتلرک ظن ایتدیکی کی «قورد افسانه سی» رشیدالدین طرفندن چین و تورک مأخذلرنده بولوندیغی کی ذکر اولونماده، بره زین طرفندن نشر اولونان قسملرده «ارکنه قون» و «آلانقوا» افسانه لرنده مرکزی عنصر «ایشیق» در [۱، متن ص ۵ - ۱۸، حاشیه ۱۴۸-۱۴۹]. «بورتە چنە» ایسه «جامع التواریخ» ده یالکیز بردفنه ذکر اولونور. اوده، قیت تأثیرله بوزولش موغول منبعلرنده اولدیغی کی، شخص اسمیدر [متن، جلد اول، باب دوم، ص ۵]. رشیدالدین «بورتە چنە» نک بوزقورد «قوامرال» ک «کوزل آهو» افسانه لرله علاقه سی اولدیغنه عائد جزئی بر اشارتده بولونمایور. بواثری مأخذ اتخا ذ ایدن مؤرخلر (خواند میر، میرخواند، آنونیم شیبانی نامه مؤلفی، وعلی جلایر کیلر) «بورتە چنە» نک بوزقورد کوتلی ایله مناسبی حقنده برشی سویله میورلر.

«قوردك يوزى مبارك» (ص ۲۶). «قره باشم قربان اولسون قردم سكا!» (ص ۲۷) [۱]. اسكى موغول وثيقلرنده، اسلام - ايرن ماخذلرينه نظراً، «قورد افسانهسى» نه علاقه دارلق بردرجه يه قدر بولونور. موغول حاكىتى دورنده چينجه يازىلىش «يوان چاؤميشى» [پكىن روس روخانىلىرى هيئتى مساعيسى، ج ۴، راهب پاللاس ترجمهسى] ده جنكيز خانك جد اعلاسى اولارق «بورتەچنە: بوز قورد» ذكر ارلونيور. موغوللارك تاريخى دستانلىرى آراسنده شاه اثر عد اولونان «آلتون توپچى» [لاما «غام بوغاسان» ترجمهسى، ص ۱۲۱] ده خالص تۈرك روایتلرندهكى واقعه عينا نقل ايدىلدىكى حالده، بوز قورد يرينه قيرمىزى كوپك ذكر اولونور. «بورتەچنە» ايسه برشخص اسمى اولارق مذكوردر [ص ۱۱۹ - ۱۲۰]. «اشميدت» ظرفندن نشر اولونان «سانانغ سەسەن» ده «بورتەچنە»، رشيدالدين ده و «آلتون توپچى» ده اولدىنى كىي، اسم اولارق ذكر اولونور [ص ۵۲]. «بورتەچنە» بر تيبت پرئىسى ايدى. «دالاي صوبين آروو آلتان شيريكە توخاقان» ك اوغلى ايدى؛ «بورتەچنە» موغول قوملىرى ايچنە كلدى. «بو» بورتەچنە «نك اسكى» بوز قورد» اولديغنده «اشميدت» شېه ايمە بور. شو موغول «بورتەچنە» سەنە استناداً، هونلرك، و كيولرك ده موغول اولدقلىرى اثبات ايجون نظريه لر اويدورويور [Forschungen، ص ۱۱ - ۴۲ - ۶۶ - ۷۴]. بوكونىكى موغوللارده «بوز قورد» عنعنەلرينك ايزلرينه بوساحه لرله مشغول مستشرقلرك اثرلرنده تصادف ايدە مەدك. «بايقال» كولى جوارنده كى «بوريات - موغوللار» ده «بورتەچنە» نامنى طاشيان برقبيله بولونور سەدە، ژەنە آلوزيلرينه عائد روایتلرنده «بوز قورد» افسانە سەنە عائد برشى كورولمىور [پاتانين، اورتا عصر غرب داستانلرنده شرق موضوعه لرى، ص ۸۰۱]. ايشته بوز قورد افسانە سنك موغول تاريخ و داستانلرنده و خلق عنعنەلرنده كى وضعيتى بو شكلدە در.

• • •

موغول قوملىرىنك روایت و عنعنەلرى، ايران - اسلام تاثيرينه فضلە بردرجه ده مربوط قالمش مؤرخلرى برافارق خالص تۈرك قوملىرىنك عنعنەلرىنى نظر اعتبارە آيرسەق، بو افسانە يە عائد روایتلرك شكلى بوسموتون دكشير. بونلردن برى، خالص تۈرك عنعنە سەندن عبارت.

[۱] آناتولى توركلى يالان سوزلره «قورد ماضالى» ديورلرشم [حسام الدين افندى مقالهسى، «ملت» غزەسى، نومرو ۹۴، سەنە ۱۹۲۵]. ديمك اوليور كە اسكى «شامانيزم كولتى» نك خاطرە لرى خلق كتەسى ايچنە صاقلانمشدر.

اولان او یغور دستانی درکه، چین مأخذلری قاداراسکی اولماق له برابر مهم بروئیه در [۱].
 «ایکنجی اثر ایسه، اورتا تورک روایتی اولان «چنکیز نامه» لردر. بور روایتلرک مختلف
 واریانتلری واردر. «باشقورد روایتی» اولانی [۲] «قازان» دارالفنونی تورک لسانی معلمی
 «خلفین» طرفندن ۱۸۱۹نجی سنه ده نشر اولونمشدر. مع مافیه، «بورتیچنه» و دیگر روایتلر
 حقنده تدقیق اتده بولونان مستشرقلردن هیچ بر کیسه، هنوز بو اثردن استفاده ایتمه مشدر.
 «چنکیز نامه» نک قازاق- قیرغیز روایتی ناقص و مختصر بر صورتده «رادولف» طرفندن نشر
 اولونمشدر [«تورک خلق ادبیاتی نمونه لری، III، ص ۶۲-۶۸]. قریم- نوغای روایتلرک
 تثبیت ایدیلش اولدینی نسخه، برلین مملکت کتبخانه سنده [mix Diez A. Quart N 137]
 محفوظدر. خلق ایچنده بور روایتلرک دورلو شکلدرده تثبیت اولونمش نسخه لری بولونوردی.
 باشقورد روایتی اولان نسخه «بورتیچنه» و «یسوکه ی بهادر» ی بیلیمور. اوکا
 بناء جهانک بویوک خاقانی «چنکیز خان»، بلا واسطه، «یلقی یاللی کوك بوری» اوغلیدر.
 باشقورد قبائلی تشکیل ایدن (یورماطی، قیچاق، قانکلی، قانای، تامیان الخ)، کی
 مختلف قبیله له علامت اولارک «تامغا، آغاچ، قوش» ویردن، شو «کوك بوری: بوز قورد»
 اوغلی چنکیز خاندن.

بو دستانده «ایشیق» و «بوز قورد» د عائد افسانه نك صورتی ایکی صحیفه تشکیل ایدیور.
 «آلاتقوا» قوجاسز حامله اولمش. ایل ایچنده دیدی قودیلر ظهور ایتمش. «آلاتقوا» کندیسنه
 بر ضیاء تول ایتدیکنی و قورد اولارک حیق دینگی بیان ایتمش. تدقیق ایچون «قیچاق قره بی»،
 «تورکمن کل محمد بی»، «اورادوچ بی» ناملی بویوکلر «آلاتقوا» نك چادیری جوارنده
 پوصو قورمشدر. کیجه یاریسندن صوکر:

[۱] بو وثیقه حقنده کوپرلی زاده فوادی بک «تورک ادبیاتی تاریخی، برنجی کتاب، ۵۹-۶۲» نده
 اطرافلیجه معلومات ویریلش و دستانک بوگونکی تورکجه به ترجمه سی ده درج اولونمشدر.
 [۲] بو اثر حقنده اک صوک معلومات «علی رحیم» و «ع. عزیز» بکیرک مشترک اثری اولان «تاتار
 ادبیاتی تاریخی» نده درج اولونمشدر. فقط مؤلفلرک «چنکیز نامه» نك محل تثبیت حقنده اولان
 ملاحظه لری غریبدر [II، ص ۸۹-۹۷]. آرده جغرافی اسملر، قبائل علامت لری (تامغا، قوش)
 ایدیل حوضه لرنده آکلاشیلما یان لغتلر (عموماً برنجی قسمک مندرجاتی) اورال داغلر نده تثبیت اولوندیغنه
 غایت واضح بر دلیل اولدینی کی، باشقوردلر ده بولونان «چنکیز نامه» دینله ن اختیارلر، مطبوع
 نسخه دن خبرسز اولدقلری حالده، نسلدن نسله «چنکیز نامه» سویله مکله معروفدرلر.

هوادین بر یارقین کون ایندی. کوردیلار ایرسه ایسلاری کیتدی. بولار
ینه بر آنچادین ایسلارین ییب آلدیلار ایرسه بر بندن صور دیلار:
« باباغی کون بولوب اینکان نه ایردی ؟ » ددیلار . بلادیلار .
— « کلنکیز، بۇلار ایسرکان تیک بولوب اولتورغونچه یالارمنی
تارتیب جینک لاتەنک : بوری بولسا چیقار » تیدیلار . آندین
صوگ تورا سالیب یالارین تایتیب چکدیلار . کوردیلار کیم :
یلقی یاللی کوک بوری چیقما کلدی . آرتینا قاراب
« چنکیز ! » تیب آواز بیردی . [۱]

برلینده نسیخه سی اولان « قریم - نوغای » روایتنده ، عمومی مندرجات اعتباریله بویوک
قرقنه رغما ، « آلا نقوا ، ایشیق ، بوز قورد » افسانه لری عین روایتدر [ورق ۶] .
بو دستان، کرک شرق و کرک غرب تورکرلرندە ، پک اسکی بردستانک، موغول فتوحاتی
صوکنده دکیشمش بر صورتندن باشقه برشی اولاماز فیکرندە یز. اک اسکی تورک دستاننک
مرکزی عنصری، شهبه سز، « بوز قورد » اولمشدر .

بوکرنکی شامانی تورکرلرندە قوردک قدسی ماهیتی اولدینی کوریلیر . شامان طاووللارندە
مطلق قورد رسمی بولونور . طوبا (اورانخای) تورکرلرینک قام دعالرندە « بوز قورد »
خطاب ایدیلیر .

اوستو قود ایدان چارلیقتیم !	یوقاری تاکریدن مأمورم !
جیدی قوناق جیم جیمه زم !	یدی کون (متصل) یمک یمه ز (حیوان) م !
جیدی قوناقدا جیم جیمه رم	یدی کون (متصل) یمک یر (حیوان) م !
قودایمنک قاییراسی	تاکریمک مرحتلی (بنده) سی
کوک بوری ، آره نم قایراخان !	بوز قوردم ، افندم !
آغزن بورنن جالغاسقان	آغز و بورنینی (دیلی ایله) یالامقده اولان
قوو بوریم !	قوغو (کبی) قوردم !

[وادلوف ، تورک خلق ادبیاتی نمونه لری ، IX، ۲۰۴]

« بوز قورد » و قوردک یولباشچیلرینه ^۱ هاند افسانه لرک اک قویو یری، شهبه سز « باشقردستان » در.

[۱] بوکون ائزده « خالفین » نشری بولونمادیغندن بارس ملی کتبخانه سنده [Suppl. Ture, N143]
محفوظ اسکی آل یازیمی نسخه دن استفاده ایتدک (ورق ۹ آ) .

عوامک «باشقورد» کلمه‌سی توضیح ایتمک مراقده، دولایسیله، خلق اشتقاقنک بو افسانه‌لری محافظه‌سنه آریجه بر سبب اولمش اولایلیر .

(۱) «باشقورد» کلمه‌سی حقنده باشقورد خلق اشتقاقی شایان دقتدر:

۱۸ نجی عصر ابدالرنده رسمی روس منبعلرنده بو کلمه ، باشقورد بکلرینک ویردیگی توضیحاته بناء ، «Glawnyj Wolk = باشبوغ قورد» دیه قید اولونمشدر . بو قومک روس حاکیمته قارشو عصیانلری ده «قورد اوغلی» اولدقلرندن ایمش [۱] . اسکی زمانلرده بو قوم سانجاقلارنده قورد باشی طاشیمشدر . او سبیدن باش قورد آدینی آلمشدر ایمش [۲] .

(۲) اسکی زمانلرده باشقورد قومی قورده «بوری» دیمهز ، «قورد» دیرلردی . بابالارک اسمنی کلینلرک سوبله‌مه‌سی یاساق اولدیغندن دولای قورد ایچون «بوری» اسمی تعمم ایتمشدر .

(۳) پیغمبر، صحابه‌لرندن اوچ ذاتی «اورال» داغلرینه اسلام دینی اوکرتمک ایچون یوللامشدی . بو صحابه‌لره اورال داغلرینه قادار بر بوز قورد رهبرلک ایتمشدر . اورال داغلرنده بولونان قومده، اسلامیتی قبول ایتدکن صوکر «باشقورد» آدلانمشدر [۳] .

(۴) اسکی زمانلرده اوزاق شرقده یوکسک ، قارلی داغلرده «باشقورد» نوغای ، قازاق، قیرغیز قوملری بر تک بابانک اولادی اولارق یاشایورلردی . او وقت «باشقورد» نوغای ، الخ .. اسملر یوق ایدی . بر زمان بونلر آراسنده اختلاف و مجادله ظهور ایتدی . کونلرک برنده بو قبیله رئیس آوه کیده رکن اوکنده بر قورد پیدا اولدی . رئیس، بوقوردی تعقیب ایده ایده، جنت کی اورمانلری و نه‌رلری اولان بر عظمتلی داغله کلدی . او وقت قورد بردن بره غائب اولدی . رئیس آکلادی که، بورهبرلک ایدن قورد تا کریدن بو قومه تعیین ایدیلش «قوت : طالع» در . رئیس کری‌یه، شرق دیارینه واردی . قوم و قبیله‌سنی برابر

[۱] ریچتوف ، «اورنبورغ ولایتی طوبوغرافی»، اورنبورغ ۱۸۸۷ ، ص ۵۸-۵۹ .

[۲] ویسوسکی ، «نیپاویوف و اورنبورغ ولایتنک ۱۷۵۸ سنه‌سنه قادار اهالیسی»

ص ۱۲۴ - ۱۲۸ .

[۳] نازاروف مقاله‌سی [«سووریمینیک» مجموعه‌سی ، ۱۸۶۲ ، نومرو ۱۱ ، ص ۶۶] .

قوردک رهبرلکی حقنده کوپرلی زاده محمد فؤاد بکک مطالعه‌لرله مقایسه ایدیکن [تورک ادبیاتی تاریخی، برنجی کتاب ، ۶۲] .

آلوب اورال داغلرینه کتیردی . ایشته دیکر قرده شلرندن آریلان بو قبائله « باشقورد » دنیلیدی که ، « قوردک باش اولوب کتیردیکی قوم » دیمکدر [۱] .

« آخوندقربانعلی حاجی خالد اوغلی » نك « تواریخ خمسۀ شرقی » نام اثرنده [قازان، ۱۹۱۰ ص ۱۹۱ - ۱۹۳] « باشقرد اسمنده وجه تسمیه » باینده عیناً شوافسانه نقل ایدیلیر: (عیناً)

« باشقرد طائفه سی اوز بیکدن اولوب اسمی اولدن وارایسه ده نفس اوزلرندن نامنه سکه صوقدرمش، مستقل خانلری اولدیفی معلوم دکلدرد ... بونلرک باشقرد ایله مسمی سنده قیل و قاللر اولوب جله دن بری بودرکه لغت فرسده قاشقوری کرک دیوب اترک بوندن تحریفله قرد دیورلر . بوطائفه حد ذاتنده بغیرت شجاعت اولدقدن قاشقوره تشبیهاً « قرد » دنیلوب قرددن زیاده قوی دیمک محله مبالغه ایدب « باش » لفظینی قوشه رق باش قورد دیمش ... اجدادلرنده دخی بو اوصاف ممدوحه موجود اولدقدن قاشقورک مرادی اولان قورد ومبالغه سیله باشقرد تسمیه ایشلر اوله . حضرت علی کرم الله وجهه نك مدحنده شیر بدنگلری کی بهادر آدملری آرسلان دیمک ، قاشقرد دیمک ولقی ایله « کوک یال » دیمک مدح اوز بکندر ... اما حاجی ملا ظهیرالدین نام سیاحک نقلنه بناءً باشقرد اسمنده وجه تسمیه زمان ماده اجدادلر مزدن اوچ آدم قش سفرنده یول یا کلوب آداشمشلر ایکن اتفاق قردک ایزنه دوشوب ایل بولدقلرندن ، زلر قوردک ایزله کلدک ، زلره قورد باشچی اولدی دیدکلرندن ، بو اوچ ذاتک فروغنه باشجیسی قرد اولان آدملرک نسلی دیمک سیاقنده باشقرد دیوب بونام اولادلرینه لقب اولوب قالش . اهالیء باشقردک بویوک اجدادلری اوشبو اوچ ذواتلر ایمش . العهده علی الراوی »

مؤرخ « آخوند قربانعلی » بوافسانه لری نقل ایتدکن صو کرا ، صو کنجی روایته اینانما یور؛ و ذیورکه : « بوروایت یول شاشیرمش اجدادک یولندن داها شاشیقین بر یولدر؛ بزم عند مزده برنجی روایت اصح وافصحدر » .

بوندن آکلا شیلیرکه ، « باشقورد » کله سینک « قورد » افسانه سیله - خلق اعتقادنجیه اولسه بیله - علاقه دارلنی، تا شرقی تورکستانه قادار [مؤلف تورکستان شرقی علما سندنر] انتشار ایتمشدر . شبهه یوق که « باشقورد » کله سینک بوافسانه ایله هیچ بر علاقه سی ومناسبتی اولماسه بیله ، دائماً اسکی دستانده مرکزی عنصر اولان « بوز قورد » ی تورک قوملرینه تخطیر ایتدیرمشدر .

[۱] بوروایت، م . « بایش اوغلو » طرفندن نشر اولومشدر . « بورجان » و « قچاق » باشقوردلرندن یازیلان روایتدر [روس جغرافیا جمعیتی نك اورنبورغ شعبه سی خبرلری مجموعه سی ، ۷ نجی جزؤ ، ۱۸۹۵ ، ص ۱۱۳-۱۱۴] .